

ОТОМАНСКО ЦАРСТВО
КЊАЖЕВИНА СРБИЈА

Михајло III Обреновић
Књаз Српски

Извор текста закона:
Влада Републике Србије
Управа за заједничке послове
републичких органа

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III,
по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРБСКИ,

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ ДРЖАВНИ
СОВЕТ РЕШИО, И ДА СМО МИ ОДОБРИЛИ И ОДОБРАВАМО;

ЗАКОН

О устројству војске.

УВОДНА ПОЊАТИЈА

§. 1.

Војска је одбрана отечества и подпора законитости.
Војска се дели на стојећу и народњу.

§. 2.

Војска се сматра да је у редовном стању, док књаз, на предлог војеног министра,
а по саслушању министерског савета, указом не огласи, да се поставља у изванредно
стање.

По томе снага војске мења се у толико, у колико погстоји једно или друго од та
два стања.

§. 3.

Књаз је поглавар војске. Он указом опредељује начин, на који се имају образовати
баталиони, ескадрони и батерије, и наређује све, што вештество овог устројења
немења а односи се на образовање и обучавање војске. Број војске сваке струке
опредељава се према потреби годишњил буџетом.

§. 4.

Министар војени командује војски за књаза и у име књаза. Као министар
одговоран, он и администратира војском и прописује сва правила, која су природе
чисто административне.

Ч А С Т П Р В А.

О стојећој војски.

ГЛАВА ПРВА.

а.) О разним родовима оружја који сачињавају стојећу војску.

§. 5.

Стојећа војска дели се на 4 струке или 4 рода оружја, т. ј.
на Пехоту,
„ Кавалерију,
„ Артилерију,
„ Жандармерију.

Војници прва три рода стојеће војске служиће три године; а за жандармерију важи постојећи закон.

§. 6.

Досадања генерал-штабна и инцинирска струка укида се, а у место тога установљава се штабна струка, из које ће се узимати главни персонал како штабова тако и канцеларџа војеног линистарства.

Овој струди припада:

1. Вођење штабски канцелариски послова,
2. Занимање обштим предметима пољске службе, као н. пр. разношењем заповести, рекогносцирањама и крокирањама, намештањем логора, амбуланца, магацина и т. п.
3. Трасирање и грађсње утврђења сваког рода, и у обгате удешавање свију средстава художествене одбране.
4. Управљање војено-економне администрације.
5. Дужност аудиторска при војеним судовима.

§. 7.

Пехота састојаће се из баталиона, кавалерија из ескадрона и она ће бити по начину зване лаке кавалерије оружана и одевена. А артиљериске трупе састојаће се из:

Батерија пољски,
Ватерија брдски,
Чета лабораторијски, и
Чета понтоњерски.

§. 8.

Жандармерија подпадаће под војено министарство за све, што се односи на тактично образовање, чисто војено обучавање, одевање и наоружање; а у свему осталом, због природе разни јавни служби, за које је заведена, стоји под министарством унутрашњи дела.

б.) О началнику и штабу стојеће војске.

§. 9.

Трупе стојећег воинства подпадају под команду једног полковника началника стојеће војске, који ће принадлежати обште штабној струци.

§. 10.

Штаб стојеће војске састоји се из:

1. Началника стојеће војске, који стоји иод непосредним налозима и заповестима војеног министра.
2. Једног вншег официра, као шефа канделарије.
3. Једног аудитора.
4. Једног свештеника коме ће се нриодати један поднаредник као његов ђак.
5. Потребног броја официра, наредника и поднаредника, као канцеларијског персонала.

Један од ови официра врши дужност ађутанта началника стојеће војске.

§. 11.

У круг дужности началника спада поглавито, да се стара о извршењу прописаних правила о стојећој војсци, коју он командира. Њему припада старање о војено-полицајном реду у војсци, и наређивању гарнизоне службе, примање известија дежурни официра и данање ранорта војеноме министру, издавање дневни наредба.

Његовом штабу припада: 1. уписивање и исписивање војника по прописаним правилима, 2. обдржавање званичне преписке с дотичним властима, како по потреби војника с њивим Фамилијама, тако и уобште по званичпим изнскивањима.

§. 12.

Штаб стоји у преписци не само са свима војепим властима, него у колико потребе војника и њиова одношења према њивим фамилијама изискују, такође и са окружним началничествама и судовима.

§. 13.

Началник говори и ради званично у своје име.

§. 14.

Началник може у фронтовој војсци производити сходно прописаним правилима, у чинове до наредника. А за чинове наредника, он ће предлагати најспособнија лица на одобрење војеном министру.

За кривице началник може млађе и старије поднареднике лишавати чинова, сходно дисциплинарноме закону, а за нареднике предлагаће војеном министру.

§. 15.

За четне командире, командире ескадрона, ађутанте и провијант-кемесара, началник ће предлагати лица војепом министру ради потврђења, но офицере по четама и ескадронима, началник штаба може и сам распоређивати, и из једне чете у другу или из једног баталиона у други, или из ескадрона у ескадрон премештати, имајући само увек о томе известити војеног министра.

§. 16.

За чинове подпоручика, началник ће чинити избор међу најспособнијим наредницима, и такви ће подносити војеном министру, који ће пошто расмотри кондуитне листе свију наредника и пропоруке учињене му од окружни началника за нареднике, који се при народној војсци налазе, или се иначе код које војене власти буду налазили, чинити коначни избор и предлагати књазу ради највишег наименовања.

§. 17.

Началник ће при одпуштању из службе војника због инокоштине или они, који рок војене службе одслуже, или који за исту постану неспособни, војеног министра о томе извештавати, с назначењем узрока, зашто је кога војника одпустио.

§. 18.

Началник одговара за неизвршивање свију правила тичући се службе полиције и дисциплине, без да сме сам наређивати какову измену, или трпити да се неиспуњавају прописана правила.

§ 19.

Началник ће често прегледати протоколе почастни наредба и осведочавати се, да нема што у наредби, што би уредбама и прописима виши власти противно било.

§. 20.

Началник ће чешће посећавати касарне, војене болнице и друга њему подчињена војона зданија и обраћаће пажњу на то, да ли су војници у болницама удобно смештени, да ли је чистота довољна у собама, кујнама, авлијама и околини, да ли је војничка рана добра, и да ли се у обште сва правила полицајно-санитетска тачно набљудавају; и упућиваће официре да и они највећу пажњу на то увек обраћају.

§. 21.

Началник ће почешће присуствовати при учењима и маневрима, настајаваће да обучавање буде по пропису, да официри и подофицири добро познају дужности своје службе; да се рекрути разумно руководе, и тако, да се могу брзо увести у редове, пазећи строго на прописане постепености обучавања.

§. 22.

Началник ће наређивати обданичке маршеве, но дужан ће бити свагда предходно о томе известити војеног министра.

§. 23.

Началник ће мотрити, да одело официра, под-официра, и војника буде сходно пропису и једнообразно, чисто и добро чувано.

§.24.

Началник ће особито пазити, да се казни праведно и сходно закону одређују, и ако су оне учестане, истраживаће узроке тога и стараће се да их уклони. Он ће давати сваком шриликом осетити официрима и подофицирима да се родитељским надзором и саветима, добрим примером и правичним употреблењем власти, лакше предупредују код војника погрешке, и на јачи темељ дисциплина поставља, него што би се то могло достићи многим и сгрозим казнима, и мотриће да се нико неудаљава од прописаних правила о казнима. Он ће назначавати министру она оделења војске, у којима су погрешке у мањем броју и од мање важности, као и она у којима се погрешке и казни нагомилавају. Исто тако дужан ће бити иако након свака три месеца подносити војеноме министру изводе протокола о казнима.

§. 25.

Ако би официри, под-официри, или војници имали да какве молбе или приметбе учине, било за одело, које неби прописом одређено време издржало, било за рану, било за рђаво поступање, началник ће то најбрижљивије испитивати и по важности предмета о томе своја извештаја министру подносити.

§. 26.

Началник ће чинити свакога месеца кратку смотру за сва војничка лица, а сваки три месеца подробну смотру војнички ствари и од њиме стојеће војске. Независно од ови редовни смотра, он може такве и ванредно чинити, кад год буде то за нужно

нашао. О свакој смотри мора началник достављати нарочито известије војеном министру.

§. 27.

Шеф канцеларије дужан ће бити руководити како канцеларијске послове у обште, тако и рачуноводство, за које ће бити одговоран началнику.

Потребни број официра, који ће војени мипистер по предлогу началника, према потреби, штабу у помоћ одређивати, подпомагаће у предпоменутих пословима шефа канцеларије.

Дужност аудитора војеног определиће се подробно у војно-судском законику.

Свештеник имаће по правилима и прописима православне цркве извршвати сва свештеничка чинодјејства при стојећој војсци.

в.) О струци болница војени.

§.28.

Струке болничке задатак је; имати у преправности све то је потребно за лечење болујући или рањени војника.

Заведња која припадају овој струци јесу:

1. Болнице.
2. Сместиште за болничне приборе и лекове.

§. 29.

Болнице деле се на сталне и привремене.

Сталне су болнице оне, које већ постоје у Београду и Крагујевцу.

Под привременим болницама разуму се оне, које би се извапредно образовати имале, у случају сакупљања трупа.

Сместишта за приборе и за лекове имају ту циљ, да у редовном стању одговарају потребама стални болница и да издржавају резерву, намењену за устројење пољске лекарске службе на изванредне случајеве.

§. 30.

На предлог војеног министра књаз указом наређује распоред дотични места по упутрашњости, где ће се различна заведења војени болница смештати, према броју трупа и према околностима.

§. 31.

Персонал струке војени болница састоји се из
лекара и апотекара,
комисара,
болничара.

У свакој болници болничари стоје под непосредном управом једног официра, који је комисар болнице, и који ће дисциплинарни ред држати и економну струку руководити. Ови се послови у корист службе имају одвоити од чисто лекарске струке. Комисар не може се мешати у ствари, које чисто лекарској струци припадају, као што се ни лекари у ствари дисциплине и економије немогу мешати.

§. 32.

Лекарска се струка дели на 3 гране, т. ј. на чисто лекарску, на хирургиску и на апотекарску.

У свакој од те три гране постепена подчињеност одређује се овако:

1. Помоћник (лекарски, хирургиски, апотекарски).
2. Лекар, хирург, апотекар.
3. Главни лекар, главни хирург.

Помоћници деле се на две класе, од који друга одговара чину подпоручика а прва чину поручика.

Лекари, хирурзи, апотекари деле се исто тако на две класе, од који друга одговара чину капетана II. класе, а прва чину капетана I. класе.

Главни лекари, а тако главни хирурзи деле се на две класе, од који друга одговара чину мајора, а прва чину подполковника.

Свака од ови класа има у шпитаљској служби власт и сва права, која припадају одговарајућем јој чину по војеној постепености подчињености у чиновима. По томе, у лекарској струци нема чиновна.

Свакој од ови класа даваће се почест војена нрема одговарајућем чину.

Лекари и хирурзи деле се по трупама и по болницама. Главни лекари и главни хирурзи могу само болницама кад трупама припадљати.

§. 34.

Комисара болнице, који стоји под налозима и надзором много одељења министарства војеног, дужност ће бити:

Рану и остале потребе, као дрва, сламу, даске и т. п. све тог квалитета и у довољној количини свагда у приправности имати, и све ово од квара и пропасти чувати. Он ће у своје име, по гласу цедуља од лекара издати, вопросне потребе, треба, сам собом издавати, о примању и издавању точан ц држати, као и све рачуне и протоколе у економију ице спадајуће, водити, на кување, прање, чистоћу бол мотрити, прибором болнице руковати, исти брижљиво ти и т. п.

§. 35.

Болничари рекрутирају се из добровољника, но ако се потребни број не може подмити самим добровољницима, допуњаваће се људима, одређеним између војника ма ком роду оружја припадљатећи.

Болничари распоређују се ио одељењима између свију болница: за свако одељење број момака одређује се годишњим буџетима, по потребама службе, рачунајући по једног болничара на 10. до 12. болестника, од који ће се колико то је нужно за апотеку, магацин, кујну и т. п. употребљавати.

§. 36.

Болничари деле се на:

Више болничаре - поднареднике / капларе

и

Ниже болничаре - редове I. класе / редове II. класе.

После 6 месеци службе у болници, редови II. класе, може бити ирештен из II. у I. класу, може добити чин каплара, пошто је служио 6 месеци као редов I. класе, а чин поднаредника, пошто је протекло 6. месеци, од каао је добио чин каплара.

На предлог комисара болнице, министар наменује капларе и редове I. класе и нареднике.

§. 37.

Вишим и нижим болничариима у дужности је да врше службу код болесника, а такође и све унутрашње иослове, које им одређује комисар, под кога непосредном управом они стоје.

Особита је дужност виши болничара, да надзиравају службе болнични одељења, да присуствују при лекарским визитама и раздавању јела, лекова и пр. и да често и дању и ноћу посећују собе болесника.

Број нижи болничара за дежурство потребних, одређује сваки дан комисар по мњенију лекара или хирурга болнице.

§. 38.

Као војници, болничари ће се одевати, наоружати и обучавати по пешачком начину и по могућству стражариће код болнице. По себи се разуме, да су они подвргнути свима војеним законима, уредбама и правилама о дисциплини, исписивању, на ново уписивању, и да уживају сва права, која закон обезбеђује војницима који у служби онеспособе.

ГЛАВА ДРУГА.**О чиновницима и о производству на исте.**

§. 39.

Војени постепени чиновни јесу:

1. Каплар,
2. Поднаредник,
3. Наредник,
4. Подпоручик,
5. Поручик.
6. Капетан,
7. Мајор,
8. Подполковник,
9. Полковник.

Под обштим именом „подофицира“ разуму се наредници и поднаредници.

Под обштим именом „оофицира“ разуму се: подпоручици, поручици и капетани.

Под обштим именом „виши официвра“ разуму се мајори, подполковници и полковници.

Чин капетански, дели се на две класе, на прву и другу класу.

§. 40.

Нико не може бити каплар, ако није служио 6 месеци као прост војник. Нико не може бити иоднаредник, ако није као каплар, ни наредник ако није као поднаредник служио 6 месеци. Тако исто нико не може бити подпоручик, ако није 18-ту годину навршио, и ако није најмање 2 године служио у нижим чиновима.

Нико се не може произвести за поручика, ако није служио 2 године у чину подпоручика, за капетана, ако није служио најмање 3 године у чину поручика, за

мајора, ако није служио 4 године у чину капетапском, и није капетан I. класе, а за подполковника, ако није служио 3 године у чину мајорском, за полковника, ако није служио 2 године као подполковник.

Но и кад официр одслужи прописано време у једном чину, производство у виши чин неће се никад чинити докле небуде то изискивала права потреба у интересу државне службе, па ма које време да је прошло од истечења времена, за које официр у једном чину по закону остати мора.

§. 41.

У изванредном стању, може се до половине умањити горенаведено време, које се зактева да би ко могао бити произведен из једног чина у други.

Без икаквог призрења на време у једноме чину проведено, може се ко у изванредном стању произвести у виши чин због каквог одличног дела, наредбом војске обнародованог.

§. 42.

Производство у официрске чинове, упражњава се на два начина: 1., по књажевом избору, т. ј. по већој способности; 2., по старешинству, и то по следећим размерама.

Сви се чиновници подпоручика дају по избору.

Половина чиновника поручика, даје се по избору, а половина по старешинству у рангу.

Две се трећине капетански чиновника дају по избору, а једна трећина по старешинству у рангу.

Сви се чиновници, виши од капетанског чина, дају по избору.

а.) О производству по старешинству.

§. 43.

Никакав официр неће бити произведен по старешинству, ако није у дејствителној војеној служби.

Официр казњен удалењем од званија сходно §. 29. дисциплинарног закона, докле је удаљен од своје дужности, нема право на производство, које му следеће по старешинству у рангу; но то производство даје се ономе официру, који је за њим старији у рангу.

§. 44.

Производство по старешинству даје се официру најстаријем у непосредном нижем чину. Право официра за ово производство опредељује се обштом ранглистом дотичног рода оружја.

Та ранглиста садржава све официре од истог рода оружја; они су на њој редом по чину и по рангу старешинства у чину написани.

Ово се старешинство рачуна од оног дана кад је указ изашо, одбијајући (ако има места) време, за које је био у име казни удаљен од своје дужности.

б.) О производству по избору.

§. 45.

Нико нема права на производство по избору, ако није у дејствителној служби, и ако није уписан на нарочитом списку, који се има сваке године састављати.

Тај списак садржаваће за све родове оружја, сваки за себе, само најспособније официре као кандидате за производство. Њега ће сачињавати сваке године с концем месеца Октобра једна комисија, састављена из свију војени началника, сходно прописима и настављењима која ће војени министар о том издати.

§. 46.

При састављању свакогодишњег списка, списак пређашње године служиће само као упућење и објаснење за списак, који се има обновити.

У случају изванредне услуга, министар војени имаће право завести саш у тај списак официре, који би ту награду заслуживали, а такође имаће и право избрисати оне, који би се рђавим владањем недостојни показали овог одличја. Свака казна за рђаво владање доноси то следство, да се официр избрише из списка оне године за ороизводство по избору.

Свакогодишњи списак служиће за сва редом по размерима §. 42. прописана производства по избору, која се имају чинити од 1. Новембра једне, па до 30. Октобра друге године.

§. 47.

Кад правитељство по потреби и нахођењу своје пошље ког официра или нижег реда војника у страну државу, ради војеног научног изобраења, или ради практичног упражења у вештини којој војничкој; то ће свако таково војено лице за време на страни проведено, задржати своја права на производство, као и остали који нису на страни.

Ово исто важи и за оне официре, који се по каквом послу на дуже време пошљу у страну државу.

ГЛАВА ТРЕЋА.

О стању официрском и о разним положењима официра.

а.) О чињењу официрском.

§. 48.

Књаз сам подарује чин, и официр га не може изгубити осим из узрока следећих:

1. Оставком од Књаза одобреном, ако му се изреком у акту књажеском незадржи имајући карактер.
2. Пресудом војеног суда.
3. Пресудом грађанског- суда на казни, које доносе губитак грађанске чести.
4. Кад буде осуђен за иступење безчестеће.

б.) О разним иоложењима официра.

§. 49.

Положења официра јесу:

Дејствителност,
Недејствителност,
Расположсње,
Покој.

а., Дејствителност је ноложење официра, који има званије и испуњава га.

б., Недејствителност је положење официра, удаљеног од званија: 1., због привремене телесне неспособности, 2., у име дисциплинарне казни.

в., Расположење је положење официра без званија, због укидања званија. Но и осим тога, на расположење може се ставити официр указом књажеским, на предлог војеног министра, а по саслушању микистерског савета.

г. Покој је стање официра у грађански живот повраћеног, с уживањем припадајуће му пензије.

Стављање у недејствителност због привремене телесне неспособности, чини се само решењем Књаза, на предлог војеног министра.

У положењу како недејствителности због привремене телесне неспособности, тако и расположења, официри вуку плате онолико, колико и грађански чиновници, кад су на расположењу. Стање расположења може трајати до три године.

При одређивању пензије одбија се од година службе оно време у недејствителности проведено, на које је официр за казну по закону осуђен. Но ако је официр постављен у недејствителност због привремене телесне неспособности, или на расположење, њему се неодбија при одређивању пензије оно време у недејствителности проведено, него се одбија само у смотрењу права на производство по старешинству.

ГЛАВА ЧЕТВРТА. О пензији официра.

§. 50.

Свима се официрима пензија одређује по ономе размеру, који је законом за чиновнике грађанског реда назначен.

§. 51.

Осакаћења, која су тешка и неизлечима, и која произлазе из несрећа у извршавању службе претрпљени, дају официрима право на пензију, па ма да нису 10 година у служби провели, у коме случају рачуна им се подпуно 10 година службе, без призрења колико су мање од 10 година служили.

Исто право официри имају и у случају телесни неспособности, кад су ове тешке и неизлечиме, и кад се докаже да произлазе из труда и штрапаца у воједној служби учињени.

Узроци, природа и следства, како осакаћења тако и телесни неспособности, које дају право на пензију, доказиваће се по начину и правилама, која ће министар војени прописати.

§. 52.

Кад осакаћења и телесне неспособности, које из горе поменути узрока произлазе, проузрокују слепоту, одсечење или сав губитак употреблења једног или више удова тела, онда официри добијају за пензију половину плате, ма да су служили мање од 15 година.

А они официри који би служили више од 15 година, а на овај начин били би осакаћени, добијаће поред пензије, принадлежеће им по годинама службе, и повишицу пензије, са 25%.

§. 53.

Пензија одређује се по чину, који има официр кад се у покој поставља.

За оне што у овом закону у смотрењу пензије официра неби наређено било, важи обшти закон о стављању у покој свију чиповника.

§. 54.

Официр, који је у дејствителности служио 10 година у оном истом чину, у ком се налази кад се поставља у покој, добиће пензију непосредно вишег чипа.

У сваком случају, дакле и кад нема официр 10 година службе, проведене у истом чину, књаз може при стављању официра у пензију дати му почастну титулу већег чина, но то бива без сваког уплива на пензију.

ГЛАВА ПЕТА.

О осигурању ужитка за војнике нижег реда, који су онеспособили.

§. 55.

Посредством инвалидског фонда осигурава се ужитак они војника нижег реда, који у војеној служби осакате, или по дуговременом служењу изнемогну.

§. 56.

Ово право на ужитак имају војници нижег реда, почињући од простог војника па до наредника закључно.

§. 57.

Ужитак дели се на две класе и то:

а.) На војнике, који су сасвим неспособни за даљу службу и привређење, и који се по томе имају штедити од сваке службе,

б.) На оне, који су за тешке војничке службе онеспособили али у лаким службама могу држави још привређивати, и који ће се по томе употребити на лаке службе при гарнизонима, у војеним заведењама, или иначе где правителство према својој потреби и њиној способности за добро нађе.

§. 58.

Благодјејаније овог ужитка састојаће се за обе класе војника:

а.) У рани, квартиру, огреву, осветлењу, оделу, обући, преобуки и постељничним стварима, које ће се све давати у натури, само онима, који у инвалидском или у ма ком другом војеном правителственом заведењу живили буду. А онима, који неће живити у помепутим заведењама, и којима ће се места пребивања свакад определити, даваће се накнада у новцу у име раане, кварта, огрева и осветлења по 40 гр. порески месечно, или 480 гроша порески годишње.

б.) У бесплатним лековима и неги лекарској, подпуно онако као да су у дејствителној служби.

в.) У плати, која ће се за сваког војника према годинама његове службе опредељавати по овом размеру.

За први 10 година дејствителне службе, рачунајући ову од дана, кад је заклетву на засгаву положио, даваће се војнику који је онеспособио 60% процента од пре уживане плате, и за сваку даљу дејствително изслужену годину јошт по 2 процената

више, тако, да сваки за навршени 30 година службе, добије подпуну пређашњу плату.

Онима пак који спадају у другу класу, ако неби од своје службе добијали плате онолико, колико би иа на године њиове службе припадало према горњем расположењу, измириће се из државне касе онолико колико у томе недостаје.

ГЛАВА ШЕСТА.

О плати, додатцима, плати по званијама и повишици, која се даје нижим чиновима, и простим војницима према понављаним роковима службе.

§. 59.

Плата се војена дели на две части: на систематичну плату, по којој се опредељује пензија, и па додаток, који се даје на чинове неки родова оружија, или па гдекоја званија, но који никако неулази у рачун при одређивању пензије.

§. 60.

Плата и додатци опредељују се као што следујући табеларни преглед објасњава.

Видети прилог: табела 1, стр: 45

§. 61.

Под-офидарима и прости војницима, даваће се према поновљеним роковима војене службе повишица по гласу приложеног образца.

Видети прилог: табела 2, стр: 45

§. 62.

Замењеници немају право на благодјејање ове повишице, док се по одслужењу рока на ново као својевољци не упишу.

ДРУГА ЧАСТ.

О народној војци,

ОБШТИ ОСНОВИ

§. 63.

Народна војска, нарочито за одбрану земље заведена, састоји се из свију Срба, рачунајући људе од 20-те до 50-те године закључно.

Само министри, државни советници, судије и свештена лица и они за које се званично и прописаним путем признало, да су сасвим неспособни за војничку службу због слабости састава телесног, изузимају се од ове обвезности, као и они за које војени министар у споразумлењу са осталим министрима, или због званичне њиове дужности, или из други оправдавајући узрока тако нареди.

§. 64.

Војска ће бити подељена на две класе. Прва има бити у свако време готова, по и друга тако спремна да се у случају потребе на прву заповест одзове.

§. 65.

Прва класа не може већа бити од четврте части мушки глава од 20-те до 50-те године. Књаз одређује сваке године, колики ће број прву класу сачињавати.

У ову класу имају се узимати најпре најмлађа лица.

ГЛАВА ПРВА.

О регрутацији.

§. 66.

Рекрутирање народни војника чиниће се у почетку сваке године заједно са регрутацијом стојећег војства, и то по правилима, која ће војени министар прописати. Овај посао, према околностима, има бити свршен најдаље до 1. Априла.

§. 67.

Министар унутрашњи дела и министар војени у споразумлењу наређује, сваки за оно што се кога тиче, да рекрутне комисије одпочну радити у своим дотичним окружијама.

У сваком ће окружију бити по једна комисија, састојећа се из:

Дотичног началника срезког,

Окружног официра,

Окружног лекара и

Деловодитеља.

Министар војени, у споразумлењу са министром унутрашњи дела, опредељује особеним прописима како има та комисија да поступа.

§. 68.

Да би број људи у првој класи остао онолики колики је за коју годину определен, и да би у истој класи свагда остали најмлађи људи, рекрутна комисија прегледаће спискове сваке године, и у њих додавати оне, који су дорастли, а раван број броју приновљени од најстарији преводиће у другу класу, као што ће оне, који су навршили педесету годину, из спискова исписивати.

§. 69.

На предлог дотични министра, министар војени може разрешити за известно време од обвезности упражнења (екзецира и маневра), оне званичнике, од ког му драго рода, који би послови због тога уштрб трпили.

§. 70.

За привремено ослобођавање други грађана од упражњавања војени, у случају потребе, као и решавање о уместности и неуместности извињавајући узрока одсуства, министар војени, по сагласију министарског савета, прописаће што је потребно.

ГЛАВА ДРУГА.

О образовању војске.

§. 71.

Народна војска састоји се из пешака, коњаника, топција, пионера и коморција.

§. 72.

За образовање родова оружја, узимаће се онолико, колико потреба показала буде, да коњаника, топција и коморција спрема пешака образовати треба.

Одношење једног рода оружја према другом, одређује Књаз по предлогу војеног министра.

За топције народне војске узимаће се житељи из вароши тако: да ће једна варош, по броју житеља, образовати једну част читаву, или више батерија; а из оближњи села дотичног окруја, допуњаваће се број у колико се за нужно нађе.

§. 73.

Пешаци образују се у општинске чете, које сабране по срезовима, образују среске баталионе, а сви сабрани по округијама образују легије.

§. 74.

Где општина буде тако слаба, да не може образовати сама за себе чету од 64 до 112 људи, или доста јака, да узможе дати више него једну чету од 112 људи, то ће се узајмно једна и то најближа општина попуњити средством друге. Људи из једног истога среза састављаће само за себе по један или више баталиона, образоваеи из 8 чета.

Кад се скупи баталион, чете се по броју изравнају, пре-жештајући људе из једне чете у другу.

Баталиони истога округија састављаће по једну или више легија, образовани из најмање 2 а највише 4 баталиона.

§. 75.

Коњаници ће се првенствено попуњавати из војника народне војске, који се за ту струку оружја пријаве. Они ће састављати срезке чете, и сабрани по округијама, образоваће легијске ескадроне.

§. 76.

Ради олакшања пионерског обучавања, које припада инцинирима грађевинске струке, узимаће се као топције између житеља из вароша и из оближњи села дотичног округија тако, да за једно исто округије образују једну лигијску чету од 65 - 100 људи износећу.

У Београду, у место пионерске чете, образоваће се једна особена чета, названа „пожарна чета” искључно састављена из занатлија, као : зидара, дунђера, ковача, тишлера, и т. п. Нарочити је задатак те чете гашење пожара.

§. 77.

Коморције образоваће се из они житеља, који држе коње боље за товарење но за јашење, који су иначе вешти путовима и товарењу. Сваки коморција дужан је коња и самар држати у добром стању, како би могао у свако доба поћи на први позив.

Рачуна се по један коморција, на сваки 10 људи пешачки или топцијски, на сваки 5 коњаника или пионера.

§. 78.

Тако образована народна војска из легија пешака, из легијске кавалерије и артилерије, која ће се према потреби сходно §. 72. устројавати, из 16 пионерски

чета, из једне пожарне чете за варош Београд и најпосле из коморција биће за сад подељена у 6 војени кругова, или инспектората по следујућем:

1. Дрино-Савски круг, састојећи се из округија:

Шабачког,

Ваљевског,

Подринског.

Место средоточно у Ваљеву.

2. Јужно-Моравст круг, састојећи се из округија:

Ужичког,

Чачанског,

Крушевачког.

Место средоточно у Карановцу.

3. Тимочки круг састојећи се из округија:

Књажевачког,

Црноречког,

Краинског.

Место средоточно у Заичару.

4. Источно-моравски круг састојећи се из округија:

Алексиначког,

Ћуприског,

Пожаревачког.

Место средоточно у Свилаинцу.

5. Средоточни круг састојећи се из округија:

Јагодинског,

Крагујевачког,

Смедеревског,

Рудничког.

Место средоточно у Крагујевцу.

6. Округије Београдско заједно с вароши Београдом састављаће један особени круг за себе, који ће се звати Београдски круг.

§. 79.

При министарству војеном постојаће потребан број виши официра, под именом: „инспектора”, који ће главна дужност бити, повременим смотрама пазити на једнообразност обучавања, и чисто обдржавање оружја у оним круговима, који по наредби војеног министра њиовом старању подчињени буду.

§. 80.

При свакоме началничеству окружном постојаће једно војено одељење, састојеће се из: једног или више официра пешачки по пространству округија, једног официра коњаничког, по могућству и по потреби, једног официра топциског, са потребним бројем под-официра од разни родова оружја стојеће војске.

Задатак овог оделења, које принадежи окружном началничеству, биће рекрутирање војске, било народне, било стојеће, и обучавање народне војске.

За круг београдски, образоваће се такође једно војено оделење при Београдском началничеству, и једно при упра-вительству вароши Београда,.

Началничества окружна, и односно управительство вароши Београда, водиће преписку непосредно са војеним министром, но сва званична акта противуподписује дотични ОФицир.

§. 81.

Чете, баталиони, ескадрони, батерије народне војске, устроиће се по образцу чета, баталиона, ескадрона, батерија стојеће војске. Баталиони и ескадрони има ће сваки своју заставу, свака легија свој барјак.

§. 82.

Књаз ће указом прописати начин наоружања и прибора војеног, и војници ће бити дужни снабдјевати се о собственем трошку.

Све набавке и оправке добоша и труба исплаћиваће се из каса дотични општина.

Обрасци за одело у народној војсци, само књажеским указом могу бити прописани.

ГЛАВА ТРЕЋА.

О избору и наименовању старешина за народну војску.

§. 83.

У народној војсци степени старешина јесу:

1. Десетник (испуњавајући дужност каплара).
2. Двајестник (испуњавајући дужност поднаредника или наредника).
3. Педесетник (испуњавајући дужност подпоручика или поручика).
4. Стотинар или четовођа (испуњавајући дужност капетана).
5. Баталиони командир.
6. Командир легије (испуњавајући дужност полковника).

Десетнике и двадесетнике предлагаће стотинари или четовође, а наименоваће срезски началник; педесетнике и стотинаре предлагаће срезски началник, а наименоваће началник окружни. Баталионе командире предлагаће началник окружни, а наименоваће министар војени.

§. 84.

Командире легија наименоваће књаз, на предлог који му учини министар војени у споразумлењу са министром унутрашњи дела.

Књаз ће непосредно наименовати врховне заповеднике по потреби.

ГЛАВА ЧЕТВРТА.

О учењу народне војске.

§. 85.

Наставници за обучавање народне војске, бираће се између најспособнији од ислужени војника, вративши се кући но у оскудици ови бираће се између најспособнији народни војника.

Ове ће у сваком окружију одређивати окружни началник. Но да би учење било свуда једнообразно, одређени наставници, који ће бити онолико, колико има чета пешака и коњаника, одлазиће у окружно место и примаће наставлења од дотични официра, по наредби окружног началника.

§. 86.

Ва време пута и њиовог пребивања у окружном месту, ови ће наставници, добошари и трубани добијати новчану накнаду дневно, коју ће сваке године војени министар одређивати, па ће се исплаћивати прирезом, сарамерно на окружије распоређеним.

§. 87.

При повратку у своје општине, ови ће наставници, којима ће се дати тада име главни наставника, руководити своје помоћнике, саобразно наставлењама која добију у окружном месту.

§. 88.

Упражнења чиниће се недељом и у празничне дане, почињући свагда од 1. Марта до 15. Јунија, и од 1. Септембра до 15. Новембра.

У остало време године нема војеног упражнења.

§. 89.

Учење пешачко чиниће се у свакој обштини постепено, по пронисаним правилама за стојећу војску до школе водне закључно.

Кад се људи довољно увежбају у школи водној, они ће прећи у школу стрелаца, и ићи ће заједничкв на гађање у нишан, о чему ће војени министар прописати нарочита наставлења.

Кад људи дођу у баталионску школу тада ће се учење чинити по срезовима, и министар војени у споразумлењу са министром унутрашњи дела, стара ће се за најбољи распоред упражнења, како би то, колико је могуће, мање народу на терет пало.

§. 90.

За постепено обучавање коњаника и топција, војени министар прописаће сходна упутства.

§. 91.

Пионери ће следовати упражнењу пешачком до школе водне закључно, а за њино даље шпецијално учење, које ће се чинити у окружној месту од окружног инцинира, министар ће војени прописати сходна упутства.

§. 92.

Људи пожарне чете следоваће такође упражнењу пешачком до школе водне а затим биће обучавани у руковању пожарни шмркова и у упражнењима гимнастичним која изискује њиова струка.

§. 93.

Кад сви војници буду постепено обучени довољно, биће у сваком окружију и на одређеном месту, по могућству на средреди, скуп војске, који сачињава једну или

више легија ради производства маневра у баталионима и ескадронима легијским. Овакови скупови биће само једанпут преко године у јесен по свршетку пољски радова и трајаће највише 8 дана.

Ово све наређиваће војени министар, у споразумлењу са министром унутрашњи дела.

Исто тако може бити скуп од више легија ради производства велики маневра, али само по решењу Владаоца.

§. 94.

Кад овога рода скупови бивају, било у окружном главном месту, било у средоточином месту ког војеног круга, устроиће се провијанство и свака ће обштина делити рану за своје људе. О овоме ће министар војени, кад се скупови нареде, издати нуждне иалогe, као што ће министар војени и то наредити, ко ће ову рану примати и с њом руковати.

ГЛАВА ПЕТА. О дисциплини.

§. 95.

Кад се прогласи изванредно стање, онда сви народни војници, који се позову на војену службу, подпадају под војени закон.

Исто тако народни војници подпадају под војено-судски законик, кад би у редовном стању, и ма у коме месту били обвињени за казнима дела, означена у §§. војеног судског законика.

§. 96.

За чисто дисциплинарна иступлења, која би учинили народни војници од времена кад на позив војеној власти предстану, па док се од исте нераспусте, они подпадају под војену власт.

§. 97.

За дисциплинарне кривице може се народни војник осудити:

1. на затиор од 1. до 6 дана.
2. на новчану казну од 1/2 до 5 талира.
3. на бој од 10 до 20 удараца.

§. 98.

Началник окружни може одредити свима старешинама народне војске затвор до 6. дана, срески началник до 3. дана; окружни официр до 3. дана.

Баталијони командир, или онај који га заступа, може одредити стотинару, педесетнику, двајестнику и десетнику затвор до 2 дана; стотинар, или онај који га заступа, може одредити педесетнику, двајестнику и десетнику по 1. дан затвора.

Само простима може одредити телесну казну:

1. Началник окружни до 20 удараца.
2. Началник срески „ 15 „
3. Окружои официр „ 15 „
4. Баталијони командир „ 10 „

Што се тиче изрицања телесне казни од 10 до 20 удараца, важе определења §. 32. обштег казнителног законика.

Но у сваком случају, кад се ма која од поменути у овом §-у казни изриче, дотични старешина позваће још два лица, из своје коланде, па ће у њином присуству изрицати коју од наведени казни.

§. 99.

Онај старешина, коп има власт да наименује кога на који чин, нма и власт да га разреши од овог истог чина у име казни за какву важну дисциплинарну кривицу, или због чести мањи дисциплинарни погрешака. У овом случају дотичне старешине прописаним путем извештавају о том војеног мини стра

§. 100.

Ко би хтео да се жали на своју власт због изречене над њим казни, управљаће жалбу на непосредно предпостављању власт онога, на кога се жали.

Почем предпостављена власт жалбу извиди, ако нађе да је она лажна и неоснована, може према показаним околностима, наредити да се такав жалитељ и за то казни.

§. 101.

Под дисциплинарним погрешкама у обште, за које се народни војници војеним властима подчињавају, разуме се: ако војници позиву наследују, кад су непосредно од војене власти позвани; ако се при екзерциру небуду владали по реду војеном, него би се између себе завађали и не би на опомену старешине престали од неуредног поступка; ако неби хотимично налоге извршивали, као што треба, него би и изопачавали, ако неби оружје чисто држали; ако би се старешини противили, или непристојни показивали, и т. п.

§. 102.

Никакву казну иесмеду старешине изрицати и извршивати другчије него у ползу службе и напредка војеног. Свака друга призрења, која би у изрицању казни војеног старешину руководила, а не интерес реда и точност службе, сматраће се као злоупотребе власти и старешина ће по мери злоупотребе бити казњен и свога старешинства лишен.

ГЛАВА ШЕСТА. Обшта расположења.

§. 103.

Чим се заставе раздаду, старешине сваког степена и прости војници народне војске, положиће заклетву верности Књазу по следујућем пропису, који важи и за стојећу војску, и то у присуству местни власти, како војени тако и грађански.

§. 104.

Заклетва војничка прописује се следујућа:

Ја (име и презиме) закљичем се Богом свемогућим, да ћу Књазу Србском Михаилу М. Обреновићу III. свагда и у сваком случају бити веран и послушан, да

ћу заповести свију пред-постављени ми старешина слушати и верно исиуњавати, да ћу законе војене точно извршавати, да ћу отечество јуначки бранити, и да наш барјак никад нећу оставити; - тако ми Бог помогао.

§. 105.

Овим законом укида се:

- 1., Закон о устројењу стојеће војске од 1860. год. В. № 1420. (Збор. XIII. стр. 77.)
- 2., Закон о устројењу народне војске од 17. Августа 1861. године В № 165.
- 3., Закон о устројству војеног штаба стојеће војске од 25. Октобра 1862. године Ф. № 3813. (збор. XV. стр. 227.) као и све досадање уредбе и решења која се неслажу са овим законом.

Препоручујемо Нашим министрима војени и унутрашњи дела, да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају; властима пак заповедамо да по њему поступају; а свима и свакоме да му се покоравају.

20. Марта 1864. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.
(М. П.)

*Видио и ставцо државни печат,
чувар државног печата,
министар правде,
Р. Лешјанин, с. р.*

*Шинистар војени полковник,
И. Монден с. р.*

*Министар унутрашњи дела,
Н. Христић с. р.*

Прилог, следећа страна горе: Табела 1

Прилог, следећа страна доле: Табела 2

Чиновни.	СИСТЕМАТИЧ- НА ПЛАТА ЗА СВЕ РОДОВЕ ОРУЖЈА	ДОДАТАК НА ЧИН ПО РОДУ ОРУЖЈА			Приметба.		
		АРТИЈ. И ШТАБ- НИМ ОФИ- ЦИРИМА.	КАВА- ЛЕРИЈИ	ПЕША- ЦИМА			
		Г	О	Д		И	Ш
У ПОРЕСКИМ ГРОШЕВИМА.							
Полковник	13.200	1.200	600	„	1. Они официри без разлике чина и оружја, који су до ступања у живот овог закона уживали већу систематичну плату него што им се овим законом опредељује, уживаће ту плату и додатак уз плату и у напредак дотле, док у виши чин не доступе, у ком би и већу систематичну плату добили, него што су до овога закона имали	2. Сва она, при стојећој војсци служећа лица, која имају степености оговарајуће војеним чиновима, уживаће овим законом определене систематичне плате без додатка по чину који одговара степености, на коју је које лице постављено.	
Подполковник	10.800	1.200	600	„			
Мајор	9.600	1.200	600	„			
Капет. I. кл.	6.600	1.200	600	„			
„ II. „	5.400	1.200	600	„			
Поручик	4.560	840	240	„			
Подпоручик	3.600	600	360	„			
Штас-добош.	1.008	„	„	„			
„ значар	1.008	144	144	„			
Наредник	1.008	144	72	„			
Поднаредник	432	144	72	„			
Каплар фајер.	260	100	„	„			
Каплар	192	48	24	„			
Редови	120	I. кл 84 II. „ 48	24	„			
Добошар	144	„	264	„			
Значар. I. кл.	600	120	144	„			
„ II. „	144	48	„	„			
Табурмажор	2.160	„	„	„			
I. кл.	1.728	„	„	„			
II. „	1.152	„	„	„			
III. „	864	„	„	„			
IV. „	432	„	„	„			
V. „	144	„	„	„			
Болнич. под.	1.080	„	„	„			
„ капл.	432	„	„	„			
„ I. „ кл.	240	„	„	„			
„ II. „ кл.	144	„	„	„			

1

П О В И Ш Е Њ Е

ПЛАТЕ ВОЈНИЦИМА СЛУЖЕЋИМ НА II. III. И IV. РОКУ

Наименовање.	РЕДОВИМА И КАПЛАРИМА.		ПОД-ОФИЦИРИМА			
	ДНЕВ- НО	МЕСЕЧНО	ДНЕВ- НО	МЕСЕЧНО		
	ПОРЕСКИ					
	ПАРА	ГРОШ.	ПАРА	ПАРА	ГРОШ.	ПАРА
1. На II. року	4	3	„	6	4	20
2. „ III. „	6	4	20	8	6	„
3. „ IV. „	8	6	„	12	9	„

2